

merito, cum ipsi justitiae, quam homo per gratiam operatur, dieat, reddi tamquam stipendum vitam aeternam.

Locus posterior est in libro de gratia, et libero arbitrio cap. vi. « Cum, inquit, dicunt Pelagiani, hanc esse solam, non secundum merita nostra gratiam, qua homini peccata dimittuntur: illam vero, quae datur in finem, id est, aeternam vitam, meritis nostris praecedentibus reddi, respondendum est eis. Si enim merita nostra sic intelligerent, ut etiam ipsa dona Dei esse cognoscerent, non esset reprobanda ista sententia; quoniam vero meritum humana sic praedican, ut ea ex semetipso habere hominem dicant, prorsus rectissime respondet Apostolus: Quis enim te discernit? quid autem habes, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? prorsus tali cogitanti verissime dicitur: Dona sua coronat Deus, non merita tua: si tibi a te ipso non ab illo sunt merita tua. Hae enim si talia sunt, mala sunt, quae mala sunt, non coronat Deus: si autem bona sunt, Dei dona sunt».

Et cap. 7. « Si, inquit, Dei dona sunt bona merita tua, non Deus coronat merita tua, tamquam merita tua, sed tamquam dona sua ».

Et cap. 8. « Apostolus, inquit, cum dixisset. Gratia salvi facti estis, per fidem, et hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, ne quis extollatur, vidi utique, putare posse homines, hoc ita dictum, quasi necessaria non sint opera bona credentibus, sed eis fides sola sufficiat, et rursus posse homines de bonis operibus extolliri, velut ad ea facienda sibi sufficient: mox itaque addidit, ipsis enim sumus figmentum, creati in Christo Jesu, in operibus bonis, quae preparamavit Deus, ut in illis ambulemus. Quid est hoc, quod cum Dei gratiam commendans, dixisset, non ex operibus, ne forte quis extollatur, cur hoc dixerit, rationem reddens, ipsis enim sumus, inquit, figmentum, creati in Christo Jesu, in operibus bonis? quomodo ergo non ex operibus, ne forte quis extollatur? sed audi, et intellige, non ex operibus dictum, tamquam tuis ex te ipso tibi existentibus, sed tamquam his, in quibus te Deus finxit, id est, formavit, et creavit ».

Et infra: « Illa (nimirum gratia boni operis) cui datur, tantummodo gratia est. Haec autem (id est, vita aeterna), quae illi datur, quoniam premium est, gratia est pro gra-

tia, tamquam merces pro justitia, ut verum sit, quoniam verum est, quia reddet unicuique Deus secundum opera ejus ». Ex his manifeste colligitur, quid S. Augustinus de meritis sentiat: neque opus est verbis ejus aliquid addere, cum sine ulla ambigibus dixerit, illa se merita damnare, quae non sunt nobis ex Deo.

Quarto objiciunt illud ex sancto Prospero in lib. 4. de vocatione gentium, cap. 47. sive (in alia editione) cap. 5. ubi dicit: « Ideo in parabola de his, qui laborant in vinea, dari idem praemium, eamdemque mercedem omnibus operariis, sive multum, sive parum laboraverint, ut ii, qui multo labore sudarunt, nec amplius, quam novissimi acceperunt, intelligent, donum se gratiae, non operum accepisse mercedem ».

Respondeo: Considerat sanctus Prosper vitam aeternam, ut est una, et eadem, sive ut est aequalis in omnibus beatis. Neque enim aliis longius, aliis brevius, sed omnes in aeternum vivent. Dicit autem, hanc vitam aeternam donum esse gratiae, non operum mercedem, eo sensu, quo dixit Augustinus, dona sua coronat Deus, non merita tua, videlicet non est vita aeterna merces operum, quae sint nobis a nobis, sed quae sunt nobis a gratia Dei. Atque ut hoc intelligeretur, ideo voluit Deus vitam aeternam tribuere iis, qui multum, et iis, qui parum laboraverant. Ne, qui multum laborant, de suis viribus extollantur. S. autem Prosperum non negare vera merita, quae oriuntur ex gratia planum est ex eodem loco, ubi dicit: « Bona merita sequi in homine post adeptam gratiam, non autem procedere ».

Quinto, objiciunt illud sancti Gregorii lib. ix. Moralem, cap. 44. « Si opus virtutis exercero, ad vitam non ex meritis, sed ex venia convalesco ». Quinto, objiciunt illud sancti Gregorii lib. ix. Moralem, cap. 44. « Si opus virtutis exercero, ad vitam non ex meritis, sed ex venia convalesco ».

Respondeo: Loquitur sanctus Gregorius de meritis, quae sunt in nobis ex nobis, eo modo quo loqui diximus Augustinum, et Prosperum. Vult enim ad humilitatem nos adhortari, et ideo dicit, cum opera virtutis facimus, nos ad vitam convalescere, non ex meritis propriis viribus acquisitis, sed ex venia, per quam justificati a Deo justitiam, et bona opera babere incipimus.

Sexto, objiciunt sanctum Bernardum, qui in ser. 1. de Annunciatione sic loquitur: « Neque talia sunt hominum merita, ut propter ea vita aeterna debeatur ex jure, aut Deus injuriam aliquam faceret, nisi eam do-

naret ». Item serm. 45. in Psalmum? « Qui habitat. Totum, inquit, hominis meritum est, si totam spem suam ponat in eo, qui totum hominem salvum facit ». Et serm. 61. in Cant. « Proinde meritum meum, miseratio Domini ». Addit etiam Kemnitius altercationem sancti Bernardi cum Diabolo, in qua dixisse legitur: « Fateor, non sum dignus ego, nec propriis possum meritis regnum obtinere cœlorum. Cæterum Dominus meus duplice jure illud possidens, haereditate Patris, et merito passionis, altero ipse contentus, alterum mihi donat ».

Respondeo: In primo testimonio docet sanctus Bernardus, vitam aeternam non deberi meritis ex jure absolute, quia merita presupponunt et gratiam et promissionem. Id enim paulo infra ita ipse explicat, dicens, propterea non deberi meritis vitam aeternam ex jure, quia merita ipsa nascuntur ex gratia. Praesupposita autem gratia et promissione, deberi vitam aeternam ex jure, docet Apostolus, cum ait II. ad Timoth. iv. *Reposita est mihi corona justitiae*. Et ad Heb. vi. *Non est in iustus Deus, qui obliviscatur operis vestri et laboris* (1). Et sanctus Augustinus de natura et gratia, cap. 2. « Non est iustus Deus, ut justos fraudet mercede justitiae ».

Ad alia loca respondemus, ea dicta esse a sancto Bernardo, ut intelligamus, merita nostra non esse ex nobis, sed ex misericordia Dei; quod clarius explicat serm. 68. in Cant. « Merita habere cures: habita, data noveris, etc. ». Fortasse etiam sanctus Bernardus, tum ex humilitate, quae propria merita ignorat, tum ex incertitudine propriæ gratiae, prudenter non confidebat in meritis suis, sed in sola misericordia Domini. Quod imitandum esse in sequenti capite pluribus ostendemus. Sed non ideo merita non habebat, quia merita sua non agnoscebat.

Quatenus fiducia in meritis collocari possit, exponitur.

Controversiae superiori conjunctæ sunt due quæstiunculae breviores. Una, de fiducia meritorum; Altera, de intuitu meritis.

Quod attinet ad primam, Hæretici nostri

(1) II Tim. IV, 8; Heb. VI, 10.

temporis, nullam omnino fiduciam in meritis constitui posse contendunt. Quam sententiam coguntur defendere, si velint in illo errore persistere, quod omnia opera justorum sint peccata mortalia.

Sed in primis Joannes Calvinus adversus hanc fiduciam meritorum tragice commovetur. Nam in lib. III. Instit. cap. 2. §. ult. reprehendens Petrum Lombardum, quod scripscerit, spem gigni in nobis ex gratia Dei, et meritis praecedentibus: « Quis, inquit, non merito tales bestias execretur? o magistrum talibus dignum discipulis, quales in insanis rabularum Scholis nactus est ». Deinde, cap. 42. §. 3. et 4. ex instituto docet, nullam in propriis meritis fiduciam esse locandam. Errorem huic plane contrarium docuit Joannes Wicleffus, Pelagium secutus, ut testatur Thomas Waldensis tom. 3. cap. 7.

Sed catholica Ecclesia medium viam ingreditur, quæ præcipuum quidem spem et fiduciam in Deo ponendam esse; aliquam tamen etiam in meritis ponit posse docet. Sed ut res tota planius explicetur, sciendum est, fiduciam nihil esse aliud, nisi spem confirmatam atque perfectam, ut sanctus Thomas docet in 2. 2. quæst. 129. art. 6. Quod etiam profani Scriptores tradiderunt. Sic enim loquitur Seneeca in epistol. 16. ad Lucilium. « De te spem habeo, nondum fiduciam ».

Sciendum est etiam, aliud esse fiduciam nasci ex meritis, aliud fiduciam esse ponendam in meritis. Potest enim fieri, ut quis exiguum, ac pene nullam fiduciam in meritis propriis constituat, eo quod non certo sciat, an habeat vera merita, et tamen veris, magnisque meritis abundet, et ex illis fiducia in ipso erga Deum maxima oriatur. Ex qua distinctione tota quæstio absolvit, et variae Scripturarum, ac Patrum testimonia conciliari poterunt. Igitur tribus propositionibus nostram sententiam completemur.

Prima propositio. « Fiducia Sanctorum, quam in Deo constituant, non ex fide sola, sed etiam ex bonis meritis nascitur, atque ideo summo studio merita quærenda sunt, ut apud Deum fiduciam habere possimus ».

Hæc propositio directe contra Calvinum ponitur, et ex Scripturis et Patribus facile probari potest. Tob. IV. *Fiducia magna erit coram summo Deo eleemosyna, omnibus facientibus eam*. Job XI. *Si iniuriam, quæ est in manu tua, abstuleris, et non manserit in taber-*

naculo tuo injustitia, tunc levare poteris faciem tuam, et habebis fiduciam proposita spe, et defossus securus dormies. Ad Roman. v. Tribulatio patientiam operatur, patientia vero probationem, probatio vero spem. I ad Timotheum. III. Qui bene ministraverit, gradum bonum sibi acquiret, et multam fiduciam, etc. Ad Hebr. x. Vinctis compassi estis, et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis. Nolite itaque amittere confidentiam vestram. I Joan. III. Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum (1). His aperi- tissimis Scripturæ testimoniis addi possunt hæc testimonia sanctorum Patrum.

Sanctus Cyprianus in serm. de eleemosyna, circa finem : « Praeclara », inquit, « et di- vina res, Fratres carissimi, salutaris opera- tio, solatium grande credentium, securitatis nostræ salubre præsidium, munimentum spei, tutela, fidei medela peccati ».

Sanctus Joannes Chrysostomus homil. 2. in posteriorem ad Corinthios : « Nos », inquit, oramus, ut post Baptismum etiam vitam ho- nestam habeatis : tu contra studes, nihilque non facis, ut hinc migres absque bona vita. At nos optamus, ut ex benefactis habeas fi- duciam ».

Auctor operis imperfecti homil. 45. in Matth. non procul ab initio : « Sicut oleum », inquit, « accedit lumen lucernæ, ita et bona opera excitant fidem cordis, et dant confi- dentiam animæ ».

Sanctus Ambrosius in comment. ad cap. XVII. Lucæ : « Ex fide », inquit, « charitas, ex charitate spes, et rursus in se sancto quo- dam circuitu revolvuntur ». Idem (si tamen idem) in cap. III. posterioris ad Corinthios : « Nunc », inquit, « opus est, ut crescat in nobis fiducia bonis actibus comparata ».

Sanctus Augustinus præfatione in Psalm. XXXI. « Ille sperat qui bonam conscientiam gerit : quem vero pungit mala conscientia, retrahit se a spe, et non sibi sperat nisi damnationem. Ut ergo speret regnum, habeat bonam conscientiam, credat et operetur ». Idem in serm. 46. de verbis Apostoli : « Quæ spes », inquit, « est nisi de aliqua conscientiæ bonitate » ?

His accedit etiam ratio, nam cum promi- serit Deus coronam vite diligentibus se, ut dicit sanctus Jacobus cap. I. ex duobus pen- det adeptio gloriæ; ex fidelitate Dei, qui præstat quod promisit, et ex operibus nostris:

diligere enim oportet, non verbo et lingua, sed opere et veritate, ut ait sanctus Joannes in epistol. I. cap. 3. proinde sicut spes certa non esset, si nos bene operaremur, sed Deus fidelis non permaneret, ita nec certa esse potest, si Deus quidem fidelis sit, sed nos non bene operemur, nec diligamus opere et ve- ritate. Spes igitur, ac per hoc etiam fiducia, non solum ex gratia Dei promittentis, sed etiam ex meritis et operibus nascitur, ut recte docuit Petrus Lombardus lib. III. Sent. di- stin. 26.

Sed forte objicit aliquis, quod his, quæ dicta sunt, repugnare videatur, quod sanctus Augustinus tract. 83. in Joannem, et Petrus Lombardus in 2. Sentent. dist. 25. dicunt, spem priorem esse charitate, et sine ea posse consistere, contra autem charitatem sine spe esse non posse. Nam si hæc vera sint, illud verum esse non poterit, quod supra dictum est, spem ex charitate et bonis ope- ribus nasci.

Sed facilis est responsio. Nam (ut recte ait sanctus Ambrosius) spes oritur ex charitate, et ex ipsa spe oritur charitas. Amor enim beatitudinis, ut rei nobis convenientis, spem omnem præcedit. Non enim speratur, quod non amat, ut Augustinus docet in Enchirid. cap. 147.

Itaque in homine nondum conciliato pri- mus motus ad salutem est fidei, inde sequitur amor, et desiderium beatitudinis, per fi- dem jam cognitæ : post amorem, sive cupi- ditatem beatitudinis, sequitur in homine spes consequendæ ejusdem beatitudinis : sed ea spes non immediate, sed mediate beatitudi- nem respicit. Non enim qui nondum cum Deo in gratiam rediit, nec habet ulla bona merita, immediate beatitudinem sperare po- test. Ista enim non spes, sed præsumptio es- set, ut Augustinus dicit in locis supra citatis : sed sperat reconciliationem, et bona merita per Dei misericordiam se habiturum, et per hæc tandem ad beatitudinem perventurum. Post hanc spem, quam Theologi vocant in- formem, sequitur vera charitas, et operatio bona. Inde autem roboratur spes et fiducia incipit appellari, quæ immediate beatitudi- nem respicit.

Sit jam altera propositio : « In bonis meritis, quæ vere talia esse competitum sit, fi- ducia aliqua collocari potest, modo superbia caveatur ».

(1) Job. IV, 42; Job. XI, 14; Rom. V, 3; I Tim. III, 13; Heb. X, 34; I Joan. III, 21.

Hæc quoque propositio exemplis divinæ Scripturæ confirmari potest. Legimus enim in II. lib. Esdræ, cap. v. Nehemiam virum sanctum, enumerantem opera sua bona, et dicentem Deo : *Memento mei Domine in bono secundum omnia, quæ feci populo huic.* Item Davidem dicentem in Psalm. xvii. *Et retribuet mihi Dominus secundum justitiam meam quia custodivi vias ejus.* Et Ezechiam oran- tem apud Isaiam, cap. XXXVIII. *Obsecro Do- mine me mento, queso, quomodo ambulaverim coram te in veritate; et in corde perfecto, et quod bonum est in oculis tuis fecerim.* Et sanctam Esther ita orantem cap. XIV. *Tu scis necessitatem meam, quod abominer signum superbiæ et gloria meæ, quod est super caput meum in diebus ostentationis meæ, et detester illud, sicut pannum menstruata: et non portem in diebus silentii mei; et quod non comederm in mensa Aman, nec mihi placuerit convivium regis, et non biberim vinum libaminum; et numquam laetata sit ancilla tua, ex quo huc translatula sum usque in presentem diem, nisi in te Domine Deus Abraham, Deus fortis su- per omnes, exaudi vocem eorum, qui nullam aliam spem habent, et libera nos de manu iniquorum (1).* Denique Apostolum dicentem : *Bonum certum certavi, cursum consummavi, fidem servavi, in reliquo reposita est mihi corona justitiae.*

His exemplis addi possunt alia ex testimo- niis Patrum. Scribit enim S. Hieronymus in vita Pauli primi Eremitæ, eumdem Paulum morti propinquum dixisse : *Peracto cursu su- perest mihi corona justitiae.* In vita vero Hilario- nis refert idem Hieronymus; dixisse Hilario- nem : « Egredere anima mea, egredere, quid times? septuaginta prope annis servisti Christo, et mortem times? ». Scribit quoque Sulpitius, S. Martinum in exitu diabolo astanti, magna cum fiducia dixisse : « Quid hic astas, cruenta bestia? nihil in me funeste reperies. Abrahæ me sinus excipiet ». Denique S. Bonaventura scribit, illa fuisse verba extrema S. Francisci : « Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo. Me expectant justi, donec retribuas mihi ». His tot, ac tantis exemplis satis appareat in bonis meritis nonnullam fiduciam reponi posse : addidi autem : « Modo superbia ca- veatur ». Quoniam si quis in propriis meritis ita confideret, ut ea se a se, non ex gratia Dei habere crederet, vel cæteros præ se de-

spiceret, aut majora se merita habere ex- stimaret, quam re vera haberet ; is non tam in spem erigeretur, quam in superbiam bar- thrum præcipitaretur.

Possit autem in meritis spem aliquam pon- si vera sint merita, et sobrie id fiat, probari, potest hac etiam ratione, quoniam sicut mi- sericordia Dei, ita etiam bona merita sunt vera salutis causa ; licet autem confidere in omni vera causa, quæ ad finem optatum et speratum consequendum, cognoscatur idonea. Nam et in rebus corporalibus ægrotus recte confidit non solum in arte, et industria medieci, sed etiam in medicamentorum virtute et efficacia. Neque hoc est confidere in propria virtute, sed in Deo, et ejus gratia, cuius sunt munera omnia bona merita.

Sit tertia propositio : « Propter incerti- tudinem propriæ justitiae, et periculum inanis glorie tutissimum est, fiduciam totam in sola Dei misericordia et benignitate reponere ».

Explico propositionem, non enim ita acci- pienda est, quasi non sit homini totis viribus studendum operibus bonis, aut non sit in eis confidendum, quasi non sint vera justitia, aut judicium Dei sustinere non possint, sed hoc solum dicimus tutius esse, meritorum jam partorum, quodammodo obliuisci, et in solam misericordiam Dei respicere ; tum quia nemo absque revelatione certo scire po- test, se habere vera merita, aut in eis in finem usque perseveraturum ; tum quia nihil est facilius in hoc loco tentationis, quam superbiæ ex consideratione honorum operum gigni.

Probatur igitur propositio testimoniis illis quæ adversarii contra merita operum ad- ferre solent. Nam quod ait Daniel cap. IX. *Non in justificationibus nostris prosterimus preces nostras ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis.* Et quod ipse Dominus admonet, Lue. XVII. *Cum feceritis hæc omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, servi inutiles sumus (2);* hoc solum probant, quod nos dici- mus, tutum esse in sola misericordia Dei, et non in operibus nostris fiduciam collocare. Quod etiam testantur publicæ preces quas Ecclesia catholica ad altare fundere solet. Nam in collecta Dominicæ, quæ sexagesima dicitur, sic orat Ecclesia : « Deus, qui con- spicis, quia ex nulla nostra actione confidi- mus etc. ». Item in collecta secreta Dominic. 2. Adventus : « Ubi nulla suppetunt suffra-

(1) II Esd. V, 19; Psal. XVII, 25; Isai. XXXVIII, 3; Est. XIV, 46.—(2) Dan. IX, 18; Lue. XVII, 10.

gia meritorum, tuis nobis succurre praesidiis ». Item in canone post consecrationem : « Intra quorum nos consortium non aestimator meriti, sed veniae quæsumus largitor admette ».

Similia passim leguntur in Patribus, S. Joannes Chrysostomus homil. 21. in Genes. ant. med. « Oportet », inquit, « in virtute, et recte factis spem salutis habere, immo neque in illis multum de se sentire, sed tunc magis humilem et modestum esse, cum magnas virtutum divitias congerere possumus. Sic enim et ipsi collectas divitias custodiemus et gratiam Dei nobis conciliabimus. Enim vero propter hoc et Christus discipulis dicebat : Cum feceritis hæc omnia, dicite, servi inutiles sumus ». Item homil. 3. in illud : « Elatum est cor Oziae », sub initium : « Nihil », inquit « perin deginit superbiam, ut bona conscientia, nisi advigilemus. Unde et Christus sciens quod post benefacta nos hic morbus adoritur dicebat discipulis, cum omnia feceritis, dicite, servi inutiles sumus ». Item homil. 3. in Matth. « Noli », inquit, « mercedem respescere, ut accipias mercedem. Tu salvare te per gratiam confitere, ut se ille tibi debitorem fateatur; nec modo pro operibus tuis, sed etiam pro hac aequanimitate. Quando enim aliqua præclare fecerimus, habemus cum debitorem ob res bene gestas : quando vero nibil arbitramur nos operatos, egregium amplius etiam ob talē meremur affectum, quam propter opera ipsa, quæ fecimus. Minimum itaque de se sensisse, tam magnum est, quam maximas res fecisse ».

Sanctus Ambrosius, ut in ejus vita scribit Paulinus, sub mortem ita locutus fertur ad cives Mediolanenses : « Non sic vixi, ut me pudeat inter vos vivere : nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus ». Quæ verba sanctus Augustinus (ut in ejus vita Possidonus refert) vehementer mirari et laudare solebat ; ideo siquidem Ambrosium dixisse affirmabat : « Nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus », ne crederetur præfidens de suis purgatissimis moribus præsumpsisse. Sciens enim Ambrosius examen aequitatis divinæ, magis de bono Domino, quam de suis meritis confidebat.

Ipse quoque sanctus Augustinus lib. III. contra Cresconium, cap. 80. « Ad existimationem », inquit, « hominum magna testium qui me neverunt, suppetit copia : ad Dei vero conspectum sola conscientia, quam contra vestras criminationes, cum intrepidam ge-

ram; non me tamen sub oculis omnipotentis justificare audeo, magisque ab illo effluentem misericordiæ largitatem, quam judicis summum examen expecto ».

Sanctus Gregorius lib. ix. Moralium cap. 17. « Si scimus », inquit, « bona quæ agimus ad elationem dueimus ; si nescimus minime servamus. Quis enim aut de virtutis sua conscientia non quantulumque superbiat ? aut quis rursum bonum se custodiat, quod ignorat ; sed contra utraque quid superest, nisi ut recta quæ agimus sciendo nesciamus, ut hæc et recta aestimemus, et minima, quatenus et ad custodiā sensificet animani scientia rectitudinis, et in tumorem non elevet aestimatio minorationis ».

S. Bernardus serm. 9. in Psal. « Qui habitat : Prætendat, inquit, alter meritum, sustinere se jactet pondus diel, et astus ; mihi adhaerere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam ». Item in Cant. serm. 68. « Pernicosa paupertas penuria meritorum : præsumptio autem spiritus fallaces divitiae. Et ideo divitiae et paupertatem ne dederas mibi, Domine, ait Sapiens : Felix Ecclesia cui nec merita sine præsumptione, nec præsumptio absque meritis deest. Habet merita, sed ad promerendum, non ad præsumendum ». Idem in epist. 42. scribit, utilissimum esse coram Deo, non justitiam prætendere, sed misericordiam postulare. Et in epist. 310. quam in ipsa pene morte constitutus dictavit : « orate », inquit, « Salvatorem, ut tempestivum jam exitum non differat, sed custodiat : curate munire votis calcaneum nudum meritis ». Ubi sanctus Bernardus ex conscientia bonæ vitæ optat, non differri diutius mortem suam ; et tamen adeo non confidebat in meritis, ut existimaret, se nudum esse meritis.

Denique, his accedit ratio manifesta. Vel enim habet homo vera merita, vel non habet ; si non habet, perniciose fallitur, sequi ipse seducit, dum in falsis meritis confidit. Iste enim sunt fallaces divitiae apud S. Bernardum, quæ veras impediunt. Si vero habet, nihil perdit ex eo, quod ipse ea non intuetur et in solo Deo confidit. Deus enim ea bene novit, et intuetur, nec irremunerata esse patitur, ut pulchre docet S. Joannes Chrysostomus hom. 38. ad populum Antiochenum. Habemus igitur quatenus in bonis meritis fidendum, aut non fidendum esse videatur.

CAPUT VIII.

Licitum esse operari bona opera intuitu mercedis æternæ.

Altera quæstio est de intuitu mercedis ; licetne operari opera bona intuitu mercedis æternæ. Joannes Calvinus in lib. III. Instit. cap. 16. §. 3. et cap. 18. §. 2. negare videtur operandum esse intuitu mercedis, et quoniam negare non potuit, Scripturas interdum hortari homines ad bonum spe mercedis, addit, saltem non esse a tali exhortatione ducentum exordium. In Antidoto quoque Concilii, sess. 6. can. 31. dicit, Apostolum ad Ephes. 1. longe aliam doctrinam tradere de intuitu mercedis, quam Concilium faciat. Fuit etiam in Catalonia quidam Buganrius publice damnatus, ut Bernardus Lutzenburgensis in suo Catalogo refert, quod diceret, opera bona vitiari, si fierent intuitu mercedis æternæ.

Contrariam doctrinam tradit Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 11. et can. 31. ubi tamen non dicit Concilium, operandum esse tantum affectu mercedis, ut Calvinus in Antidoto significat, cum contra ipse asserit, non tantum affectu mercedis operandum esse. Hæc enim sunt verba Concilii, cap. 11. « Constat eos orthodoxæ religionis doctrinæ adversari, qui statuant, justos peccare, si suam ipsorum socordiam excitando, et sese ad currendum in stadio exhortando, cum hoc ut in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam ». Ubi clare videamus, non tantum, nec præcipue amore mercedis operandum esse ex doctrina Concilii, sed primum quidem propter gloriam Dei, deinde etiam propter mercedem felicitatis æternæ. Quam doctrinam ex Scripturis et Patribus, et ipsa naturali ratione probabimus.

Primum igitur Christus ipse Matth. IV. prædicacionem suam ita exorsus est : *Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum.* Item Matth. V. Instructionem Apostolicam inchoavit : *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum* (1). A simili spe regni cœlorum exordium sumpsit Jo. Baptista Matth. III. ab eodem jussit Chri-

stus, Matth. X. ut Apostoli exordirentur. Quid igitur est, quod Calvinus dicit, non esse ducentum exordium a promissione mercedis ? utrum, quæso, Christus, et ejus præcursor, et Apostoli falluntur, an Calvinus errat ?

Secundo, habemus Christi non solum exhortationem, sed etiam præceptum, Matth. VI. *Primum quærite regnum Dei, et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis.* Et Luc. XVI. *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipient vos in æterna tabernacula.* Simile est Apostoli præceptum I ad Corinth. IX. *Dabit in spe, qui erat, arare, et qui triturat, in spe fructus percipiendi* (2).

Tertio, habemus exempla Sanctorum, in Ps. CXVIII. *Inclinavi cor meum ad facientes justifications tuas propter retributionem* (3). Neque obstat, quod in Hebreo habetur, קְרָב לְפָנֶיךָ, id est, in æternum finis, sive merces. Nam idem est sensus ; est enim ac si dixisset, quoniam merces, quam expecto, semperna erit. Quod expressit Ecclesiasticus cap. XVIII. cum ait : *Ne verearis usque ad mortem justificari, quoniam merces Dei manet in æternum.* Itaque non solum Septuaginta viri verterunt, propter retributionem ; sed etiam S. Hieronymus, reddidit, propter æternam mercedem. Aliud exemplum est ad Heb. XI. *Moses grandis factus, negavit se esse filium filiæ Pharaonis, magis elyens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iugunditatem, majores divitias aestimans thesauro Ægyptiorum improprium Christi ; aspicebat enim in remunerationem.* Aliud exemplum est ipsius Apostoli ad Philipp. III. *Ad destinatum perseguor, ad bravum supernæ vocationis in Christo Jesu* (4).

Quarto, habemus cohortationes Apostoli plurimas. Nam I ad Corinth. IX. ait : *Sic currite, ut comprehendatis.* Ad Galat. VI. *Bonum autem facientes non deficitiamus : tempore enim suo metemus.* Ad Coloss. III. *Quodcumque facitis, ex animo operamini, sicut Domino, et non hominibus, scientes quod a Domino accipietis retributionem hæreditatis* (5).

Quid autem Calvinus sibi velit, eum contra allegat primum cap. ad Ephesios, penitus nescio. Nihil enim est in eo capite, quod vel imaginem præ se ferat argumenti adversus sententiam nostram. Contra autem illud est, quod Apostolus orat Deum, ut illuminet

(1) Matth. IV, 17; ibid. V, 3. — (2) Math. VI, 33; Luc. XVI, 9; I Cor. IX, 10. — (3) Ps. CXVIII, 112. — (4) Eccl. X, 11, 2; Heb. XI, 24; Phil. III, 14. — (5) I Cor. IX, 24; Gal. VI, 9; Col. III, 23.